

Za vysokou efektivnost při řešení úkolů obrany

Současná etapa budování rozvinuté socialistické společnosti v ČSSR je realizována v náročných podmínkách zostřené mezinárodní situace. Je charakteristická tím, že od počátku osmdesátých let imperialistické země v čele s USA uplatňují vůči socialistickým zemím protekcionistickou politiku a restriktivní přístupy ve vnějších ekonomických vztazích. Ve vojenské oblasti výrazně usilují o získání převahy, o likvidaci socialismu, což vyjadřují ve vojenské strategii „přímé konfrontace“.

Pro realizaci těchto plánů se USA a jejich spojenci s maximální intenzitou orientují na kvantitativní a především kvalitativní zbrojení, na všestrannou výstavbu materiální základny pro vedení války. V zahraniční politice je výrazem této agresivní strategie řešení sporných otázek z pozice síly, což nebezpečně zvyšuje možnost vypuknutí světové války. V těchto změněných podmínkách musí i naše socialistická společnost disponovat soudobou, dobře vycvičenou, organizovanou a silnou armádou, schopnou odrazit jakoukoli imperialistickou agresi.

V současné době má ČSSR spolu s ostatními členskými státy Varšavské smlouvy dostatečný ekonomický a vědeckotechnický potenciál, což umožňuje úspěšně řešit různorodé ekonomické a sociální úkoly a současně udržovat na odpovídající úrovni

obranyschopnost státu. Zabezpečení obrany sice limituje možnosti uspokojování jiných sociálně ekonomických cílů, ale na druhé straně zaručuje mírový rozvoj socialistického státu. Na principiálním významu tak nabývá problém optimálního rozdělení zdrojů pro rozvoj národního hospodářství, pro řešení úkolů při zvyšování životní úrovně pracujících, pro zabezpečení obranyschopnosti.

Nedostatečné ekonomické zabezpečení vojenských požadavků může znamenat snížení obranyschopnosti a na druhé straně neodůvodněné velké vojenské výdaje mohou vést k omezení prostředků na ekonomický rozvoj, což může v budoucnosti vyvolat zpomalení tempa růstu válečné ekonomického potenciálu. Tato závislost hospodářské a vojenské politiky výrazně ukazuje na nezbytnost racionálního využívání nákladů na obranu. **Nyní, více než kdykoli v minulosti, vystupuje do popředí leninský požadavek jednoty budování a obrany socialistické vlasti.** Socialistická společnost se snaží o takový způsob zabezpečení obranyschopnosti, při němž bude cíle dosaženo nejehospodárnější cestou. Výstižně to vyjádřil V. I. Lenin: „Obrana Sovětské republiky naléhavě vyžaduje co největší úspory sil a co neproduktivnějšího využití práce lidu.“ (Lenin, V. I.: Spisy, sv. 28. Praha, SNPL 1954, s. 357.) V současnosti jsou ve státech Varšavské smlouvy

vytvořeny všechny objektivní a subjektivní předpoklady pro to, aby požadavek nejvyšší efektivity v procesu ekonomického zabezpečení obrany socialismu byl naplněn. Zdokonalením koordinace vědeckovýzkumných prací, kooperace v obranném průmyslu, rozšiřováním unifikace a standardizace zbraní a munice, se bratrské armády snadněji zabezpečují moderními zbraňovými komplety a potřebnou bojovou technikou za současné úspory finančních prostředků, materiálních zdrojů a lidské práce.

Ekonomický základ vojenské síly státu nemůžeme omezovat na kvantitativní stránku, na množství vyčleněných materiálních, pracovních a finančních zdrojů. Důležitý význam má především umění vojenských kádřů a všech pracovníků zainteresovaných ve sféře obrany racionálně využívat zdrojů. Obranyschopnost státu, bojová pohotovost a připravenost jeho ozbrojených sil závisí nejen na objemu vyčleněných zdrojů, ale i na efektivitě jejich využívání. Můžeme tedy konstatovat, že čím vyšší je efektivity v ekonomickém zabezpečení obrany země, tím vyšší jsou možnosti uspokojení vojenskopolitických potřeb a tím nižší jsou nároky na ekonomiku. To má také příznivý vliv na uskutečňování sociální politiky státu.

V souladu se strategií urychlení sociálně ekonomického rozvoje je v současném období věnována mimořádná pozornost zvyšování efektivity v celé sféře obrany a zejména v činnosti ČSLA. Je to jeden z rozhodujících způsobů, jak zabezpečit spolehlivou obranu socialismu při co nejnižších nákladech a zároveň tak přispět k dalšímu úspěšnému sociálně ekonomickému rozvoji.

V minulosti bylo typické, že rostoucí vojenskoekonomické potřeby byly uspokojovány převážně extenzivním způsobem. Odpovídalo to tehdejšímu typu ekonomické reprodukce. Koncem sedmdesátých a začátkem osmdesátých let rostly vojenskoekonomické požadavky jak kvantitativně, tak kvalitativně. Jejich krytí však již bylo zabezpečováno s relativně nižším objemem

zdrojů. Úzce to souvisí s úsilím celé společnosti o převedení ekonomiky na cestu intenzivního rozvoje. Tím byla vytyčena nová kritéria pro ekonomické zabezpečení obrany země a dosahování maximální efektivity se stává požadavkem, který prostupuje vojenskoekonomickým procesem jako celek. Je to dnes neodmyslitelný požadavek na vývoj, výrobu, modernizaci a samotné využívání vojenské techniky a zbraní.

Ke zvyšování efektivity v ekonomickém zabezpečení obrany dochází tehdy, je-li při pevně stanoveném množství a kvalitě živé a předmětné práce potřebné ke krytí vojenskoekonomických potřeb (nákladech na obranu) za srovnatelnou časovou jednotku a při stejných podmínkách dosahováno vyšší úrovně obranyschopnosti. Za druhé je vyšší efektivity dosahováno v případě, že konstantní úroveň obranyschopnosti země (za srovnatelnou časovou jednotku a za stejných podmínek) je zabezpečována s menšími náklady. Obě cesty zvyšování vojenskoekonomické efektivity jsou jak v ekonomickém, tak i ve vojenském zájmu socialistické společnosti a zaručují, že náklady socialistické společnosti na obranu budou co nejnižší. Odpovídá to základnímu principu vojenskoekonomické politiky socialismu — nevydávat na obranu země zbytečně příliš mnoho peněžních prostředků, ale také ne příliš málo.

Ekonomická efektivity zabezpečení obrany v podmínkách armády je vyjádřena vzájemným vztahem mezi úrovní bojové připravenosti a pohotovosti a spotřebou materiálových prostředků, finančních a lidských zdrojů.

Z toho vyplývá, že ekonomická efektivity a zabezpečení obrany v podmínkách armády poroste přímo úměrně s velikostí bojového potenciálu a nepřímo úměrně s velikostí vynaložených nákladů.

Efektivita ekonomického zabezpečení obrany země ovlivňuje více faktorů, ale za rozhodující považujeme:

— tempo a kvalitu vojenskotechnických výzkumů a vývoje, zvládnutí s tím spojených inovačních procesů včetně rychlosti

zavádění nových poznatků do výroby, popřípadě do ČSLA,

— všeobecný stav rozvoje a strukturu ekonomického potenciálu, který je využíván k uspokojování vojenskoekonomických potřeb,

— stav výrobních fondů a úsporu živé práce ve výrobě,

— využívání všech možností, které skýtá socialistická ekonomická integrace,

— úroveň řízení a plánování ve sféře ekonomického zabezpečení obrany, materiálovou stimulaci všech s tím spojených procesů,

— rozvoj tvořivosti a iniciativy všech pracujících zainteresovaných na zabezpečení obrany země, ale i samotných příslušníků ozbrojených sil.

Vysoké efektivity při řešení úkolů obrany bude dosaženo jedině tehdy, bude-li zajištěna ve všech fázích vojenskoekonomického procesu včetně závěrečné fáze vojenské spotřeby. Celková efektivity v ekonomickém zabezpečení obrany je tedy výslednicí efektivity v předvýrobních etapách, ve výrobě, rozdělování a spotřebě konečné vojenské produkce. Zvýšení efektivity má stejný účinek pro zabezpečení obrany země jako vyšší spotřeba zdrojů. Proto stupeň uspokojování vojenskoekonomických potřeb do značné míry závisí na zvyšování efektivity. Pro rostoucí spotřebu zdrojů k zabezpečení obrany jsou však dány ekonomické a politické hranice, pro zvyšování efektivity, ale v principu nikoli.

Problém ekonomické efektivity vojenské spotřeby spočívá v tom, že ČSLA jako celek má k dispozici určité množství zdrojů, které musí rozdělit a využívat tak, aby bylo dosaženo co největšího celkového užitečného efektu, bojové síly.

Předpokladem vyšší efektivity systému vojenské spotřeby je všestranná analýza materiálních podmínek vojenské výstavby a neustálé zkvalitňování řídicí a organizační práce. V současné době je jakýkoli problém vojenské výstavby zároveň problémem ekonomickým.

Značné možnosti zvyšování efektivity

jsou v samotném procesu bojové a politické přípravy. Soudobá učebně výcviková základna nejen intenzifikuje proces výcviku a skýtá nové možnosti jeho zdokonalování, ale umožňuje snížit spotřebu zdrojů a dosáhnout značné úspory výcvikového času. Z tohoto aspektu musí být přesně a promyšleně plánováno praktické využití učebně výcvikové základny tak, aby maximálně napomohlo efektivnímu řešení úkolu bojové a politické přípravy. Nemůžeme se do budoucna spokojovat s tím, že stanovených cílů a kritérií vycvičenosti je dosaženo za cenu prodloužení času na výcvik a mnohonásobně vyššího vynaložení sil a prostředků, místo aby tomu bylo naopak.

Za poslední léta byla do vojsk dodána celá řada nových leteckých, tankových, střeleckých a jiných trenažérů, simulátorů, které umožňují zvýšit efektivnost výcviku. To dává dobré předpoklady pro zkrácení doby přípravy vojenských specialistů, pro úsporu sil a prostředků. V konečném důsledku to vede ke zvýšení efektivity výcvikového procesu. Při využívání učebně výcvikové základny a prostředků vycvičených na bojovou a politickou přípravu je nezbytné řídit se principy účelnosti, optimální spotřeby, která nevede ke snížení bojové pohotovosti vojsk.

Není možné sklouznout k umělým úsporám nebo k ohraničení materiálních a finančních prostředků na úkor zabezpečení potřeb vojsk. Úkol tkví v tom, aby všechny plánované prostředky byly racionálně spotřebovávány v zájmu dosažení nejvyšších výsledků v bojové pohotovosti a připravenosti vojsk. Proto v současné době nabývá na velkém významu rozpracování optimálních plánů bojové a politické přípravy, které předpokládají racionální využívání technických prostředků, předních zkušeností a metod výcviku.

Velitelé a odborní náčelníci musí ovládat umění ekonomicky se rozhodovat a hodnotit výsledky práce z pozic ekonomické efektivity. Např. jednou z podmínek dosažení úspor motohodin, kilometrů a PHM je komplexní přístup k úkolům bo-

jové a politické přípravy. Jde o to dosáhnout takového stavu, aby každý vzlet letounu, každé vyvedení vojsk do VVP, byly především nejdříve dobře připraveny, maximálně nasyceny bojovou činností, úkoly bojového použití, cvičeními jednotek a osádek, aby zdroje nebyly spotřebovány s nízkou efektivností. Není možné také podceňovat zaměstnání na učebnách, trenažérech, modelování variant bojové činnosti, které napomáhají splnění cílů ve velmi krátkém čase [zásah první ranou].

Maximální efektivnosti bojové a politické přípravy bude dosaženo tehdy, zahrnou-li nadřazení náčelníci, ale i štáby, politické orgány, stranické organizace nesmířitelný postoj k těm, kteří sestavují nepromyšlené plány a projevují administrativní přístup. Vždy je třeba položit si otázku, s jakými náklady bylo dosaženo úrovně cvičenosti a bojové pohotovosti u jednotlivých svazů, svazků a útvarů.

ČSLA disponuje značným množstvím různorodé moderní techniky, která je velmi složitá a drahá. Dnes prakticky u všech druhů zbraní a techniky jsou zážehové a vznětové motory, elektromotory, elektronika, optika, hydraulika, automatizované systémy řízení. Tuto složitou techniku musí ovládat vysoce kvalitně a odborně vyškolená obsluha a musí ji pečlivě ošetřovat a udržovat ve stavu připravenosti k bojovému použití. Správná exploatace techniky a vysoké technické znalosti vojáků významně přispívají k efektivnímu využití techniky, k úsporám PHM a nákladů na provoz. Na velkém významu dále nabývají otázky optimalizace přepravy, zvýšení odpovědnosti velitelů a náčelníků za správnou volbu pochodové osy, za správnou organizaci parkových a hospodářských dnů. Zejména v tyto dny je možné prověřit různé systémy a agregáty a předejít tak poruchám. Nekvalifikovaný přístup k provozu techniky způsobuje nejen neúměrné spotřeby a nadměrnou spotřebu, ale může vést až k haváriím techniky. Na celarmádním stranickém aktivu bylo v této souvislosti řečeno, že nedostatky v provozu a nedodržování technologických postu-

pů vedou k závadám a haváriím jednotlivých agregátů. Skutečnosti naléhavě nastolují požadavek podstatně zvýšit úroveň technické přípravy velitelského sboru i jeho umění řídit a organizovat výcvik s technikou a její údržbou.

Další oblastí zvyšování efektivnosti v ČSLA je hospodaření se živou prací. Znamená především využívat kvalifikace kádrů i času stanoveného na výcvik, pracovní doby občanských zaměstnanců apod. Dosahování vysoké efektivnosti ve vojenské činnosti předpokládá, že se ke splnění úkolů vyčlení jen přesně tolik příslušníků ČSLA nebo občanských pracovníků, kolik je jich v dané situaci a době objektivně potřeba. K tomu je nezbytné předem určit předpokládanou potřebu práce. Na jejím základě je třeba:

- propočítat síly a prostředky před vydáním důležitých velitelských rozhodnutí,
- stanovit optimální průběh činnosti,
- vyloučit prostojové časy a diskontinuitu,
- ukládat příslušníkům ČSLA reálné a tím i mobilizující úkoly, které přesně vyhodnocovat.

Vědecká organizace vojenské práce je neslučitelná s projevem nekázně a nezodpovědnosti. Praxe potvrzuje, že nedostatky v organizaci práce, neplnění služebních povinností podle řádů, vedou ke ztrátám pracovního času a objektivně vytvářejí podmínky pro narušování vojenské kázně a snižují úroveň bojové pohotovosti.

Zvyšování efektivnosti práce vojáků z povolání a občanských pracovníků je bezprostředně spojeno s využitím peněžních fondů na prémie a odměny, s otázkami hmotné stimulace. Peněžní prostředky je třeba využívat takovým způsobem, aby napomáhaly zvyšování produktivity a kvality práce.

Zvyšování ekonomické efektivnosti v ČSLA vyvolává celou řadu otázek teoretického a praktického charakteru. Je proto nutné všestranné vypracování praktických aspektů tohoto problému, konkrétně zdokonalení metodiky měření a pláno-

vání efektivnosti, vypracování systému kritérií a ukazatelů, které umožní posoudit stupeň efektivnosti konkrétních způsobů a opatření v dané oblasti a na daném stupni činnosti v ČSLA.

Velmi aktuálním úkolem je vymezení těch oblastí činnosti útvarů a svazků, které musí odpovídat především kritériu ekonomické efektivnosti a na druhé straně oblastí, které se z těch či oněch příčin nemohou o ně jen opírat. Problém zvyšování

vání efektivnosti v ČSLA nespočívá tedy v tom, aby se z kritérií efektivnosti stala jediná kritéria při přijímání konkrétních rozhodnutí, nýbrž v potlačení praxe, kdy se odsouvají do pozadí i v těch případech, kdy jejich realizace je nesporně možná a společensky žádoucí.

Základní rozhodující předpoklady pro zvyšování ekonomické efektivnosti v ČSLA jsou dány, nyní záleží jen na jejich plném pochopení a využití.